

Alina Naruszewicz-Duchlińska

"Komunikacja w mediach społecznościowych", Wojciech Gustowski, Gdynia 2012 : [recenzja]

Prace Językoznawcze 16/1, 97-99

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

RECENZJE, OMÓWIENIA, SPRAWOZDANIA, KOMUNIKATY

Wojciech Gustowski: *Komunikacja w mediach społecznościowych*. Novae Res. Gdynia 2012, ss. 212.

Rozprawa Wojciecha Gustowskiego *Komunikacja w mediach społecznościowych* składa się z pięciu rozdziałów: *I. Pojęcie komunikacji, II. Komunikowanie w Internecie, III. Język pisany jako główne narzędzie komunikacji w Internecie, IV. E-społeczność, V. Wikipedia jako pars pro toto Internetu*. Uzupełnieniem rozważań jest suplement *Przegląd z podziałem na społeczności oraz krótka charakterystyka najpopularniejszych serwisów społecznościowych w Polsce*, podzielony na następujące elementy: *1. Społeczności dyskusyjne, 2. Społeczności multimedialne, 3. Społeczności obywatelskie, 4. Społeczności kontaktowe, 5. Wirtualne światy, 6. Inne projekty społecznościowe*. Książka jest także wyposażona w interesujące parateksty – wprowadzenie autorstwa Michała Błażejewskiego *Od e-społeczności do @społeczności?* (s. 9–16) oraz recenzje wydawnicze pracy, opracowane przez wspomnianego badacza oraz Tomasza Gobana-Klasa.

Pierwszy rozdział pełni rolę prolegomeny, zarysowuje tło rozważań i wskazuje na podstawowe w wywodzie autora pojęcia. Przedstawiono tu najczęstsze sposoby rozumienia pojęcia „komunikowanie”, podkreślając przy tym, że dominuje postrzeganie go jako transmisji (informacji). Najwięcej uwagi poświęca się dwóm jego rodzajom – komunikowaniu interpersonalnemu i masowemu. Zaprezentowany zostaje także kanoniczny schemat sprzężenia zwrotnego autorstwa M. Defleura, który wykorzystano jako bazę konstrukcyjną propozycji modelu komunikowania internetowego, ukazanego w kolejnym rozdziale książki.

W drugiej części pracy rozważania odnoszą się już bezpośrednio do komunikacji prowadzonej w Internecie, definiowanym jako: 1) multimedialny i globalny kanał komunikacji dwustronnej, 2) nowe społeczeństwo istniejące w przestrzeni wirtualnej (s. 33). Z tym ostatnim ujęciem można polemizować, bo trudno jednoznacznie rozstrzygnąć, czy Internet tworzy nowe społeczeństwa, czy nadaje już istniejącym zbiorowościom nowe ramy. Za konstytutywne cechy komunikacji internetowej W. Gustowski słusznie uznaje dialogiczność (stanowiącą podstawową składową funkcjonowania portali społecznościowych) i anonimowość (szczególnie istotną dla grup dyskryminowanych z różnych powodów).

Przedmiotem badań przedstawionych w rozdziale trzecim stały się różnice pomiędzy komunikacją tradycyjną a internetową. Za najważniejszą z nich W. Gustowski uznaje dominację pisma i na tym skupia rozważania w tej części

pracy, ograniczając je niestety do warstwy powierzchniowej – akronimów i emotikonów. Szkoda, że nie wykorzystuje przy tym jakże znaczących dla tematu oralności i piśmienności w aspekcie technologicznym rozpraw W. Onga.

Czwarty rozdział odnosi się do problematyki socjolingwistycznej – autor wyodrębnia i opisuje rodzaje społeczności internetowych oraz wykorzystywane przez nie kanały komunikacyjne. Typologia społeczności internetowych w ujęciu W. Gustowskiego przedstawia się następująco: 1) wirtualne (właściwie ta kategoria jest nadrzędna i powinna być sytuowana w tej roli), 2) wspomagające – uzupełniające relacje w rzeczywistym świecie (np. zrzeszające studentów danego uniwersytetu), 3) biznesowe – nastawione na korzyści finansowe lub wizerunkowe, 4) niebiznesowe. Ponadto, ze względu na cel i przedmiot wymiany, wyróżnia społeczności: 1) dyskusyjne, 2) multimedialne – służące udostępnianiu programów, gier, filmów i muzyki, 3) obywatelskie – upowszechniające informacje, 4) wymiany plików, 5) wsparcia. Autor nie zastosował kryteriów rozłączności ustalonych kategorii, ale trudno czynić z tego zarzut, gdyż jak deklaruje, tego rodzaju klasyfikacje: „mogą być tylko próbą uchwycenia pewnego trendu rozwojowego i bardzo ogólnej charakterystyki przedmiotu rozważań. W żadnym wypadku nie należy traktować ich jako naukowy dogmat, który zamykałby w swoich ramach pełną wiedzę na temat rodzajów społeczności internetowych” (s. 108–109).

W ostatnim, piątym rozdziale W. Gustowski proponuje uznanie Wikipedii za mikromodel Internetu, egzemplifikujący takie jego cechy, jak: płynność, zmienność i otwartość strukturalna oraz dialogiczność (przedstawia internetową encyklopedię jako formę wirtualnej społeczności).

Autor zaznacza we wstępie (s. 17), że publikacja ma charakter interdyscyplinarny i wśród dziedzin, w które można wpisać poszczególne elementy tekstu, wymienia: językoznawstwo, komunikowanie społeczne, kulturoznawstwo, socjologię, psychologię i marketing. Odejście od tradycyjnej metodologii wybranej dyscypliny nauki jest postępowaniem uzasadnionym w odniesieniu do analiz Internetu. Niemożliwe jest np. uniknięcie w opisie zjawisk językowych czy socjologicznych wpływu na nie czynnika technologicznego, np. na zawartość strony wpływa przyjęty przez jej twórcę szablon układu i przedstawiania treści.

Wywód jest jasny i przystępny (co nie ujmuje mu naukowej wartości), choć niektóre skróty myślowe nie są najszcześliwiej dobrane, np. na s. 28 pejoratywizujące nazwanie zespołów redakcyjnych dzienników telewizyjnych „cenzorami”, posługującymi się „cenzorską siecią”, którą obiektywniej można nazwać np. mechanizmem selekcji. Na s. 36 autor nadmienia, tłumacząc mechanizm sprzężenia zwrotnego, że jeśli Polak wyśle komunikat do swego rodaka w Chinach, a ten nie będzie dysponował oprogramowaniem dekodującym i wyświetlającym polskie znaki, to komunikat nie zostanie odebrany. Trudno się zgodzić z tym twierdzeniem – komunikat zostanie odebrany, ale nie zostanie zrozumiany.

Można także autorowi pozazdrościć, że dla niego „nie ma nic gorszego niż przeczytanie zaraz po zalogowaniu, że aktualnie jest się jedyną osobą na czacie” (s. 110).

Wspomniane powyżej drobne usterki nie zmieniają faktu, że *Komunikacja w mediach społecznościowych* to lektura ciekawa, wprowadzająca w problematykę komunikacji internetowej, a jednocześnie nakreślająca nowe perspektywy badań i przedstawiająca ważne spostrzeżenia, np. „Umiejętność kumulacji wiedzy milionów [...] pokazuje, w jaki sposób globalna współpraca zmienia nową sieć w coś, co do pewnego stopnia przypomina ogólnoswiatowy mózg. Należy przy tym pamiętać, że ta globalna świadomość nie polega na usieciowieniu technologii, ale na usieciowieniu społeczeństwa dzięki technologii” (s. 162). Zarówno laik, jak i fachowiec w zakresie komunikacji internetowej na pewno znajdzie w rozprawie W. Gustowskiego coś interesującego i skłaniającego do refleksji.

Alina Naruszewicz-Duchlińska

Halszka Górny: *Nazwy własne w piśmiennictwie pamiętnikarskim XIX wieku. Perspektywa funkcjonalno-tekstologiczna*. Wydawnictwo LEXIS Spółka z o.o. ISBN 978-83-89425-84-3. Kraków 2013, ss. 255.

Wydana przez Instytut Języka Polskiego PAN w Krakowie książka Halszki Górny obejmuje analizę nazw własnych występujących w XIX-wiecznych tekstach pamiętników o charakterze autobiograficznym. Podstawą materiałową opracowania było 28 drukowanych tekstów diarystycznych pisanych w XIX w. przez kobiety i mężczyzn, wywodzących się z różnych warstw społecznych. Autorzy pamiętników pochodzili także z różnych regionów Polski: Małopolski, Mazowsza, Wielkopolski oraz Kresów Południowo-Wschodnich i Kresów Północno-Wschodnich. Książka ma strukturę tekstu naukowego o charakterze monografii, ale brakuje w niej konsekwencji w przestrzeganiu trójdzielnego układu treści¹, bowiem wszystkie jej części składowe zostały ponumerowane od jednego do siedmiu. Numeracja nie obejmuje bibliografii oraz indeksu.

Część pierwsza (s. 7–19) została nazwana *Wstępem* i zawiera założenia badawcze oraz opis źródeł. W tej części książki scharakteryzowano cele pracy, którymi było „przybliżenie specyfiki i funkcji nazw własnych zawartych w wybranych dziewiętnastowiecznych tekstach pamiętnikarskich”. Zwrócono uwagę,

¹ Por. S. Gajda: *Architektonika tekstu naukowego*. [W:] idem: *Podstawy badań stylistycznych nad językiem naukowym*. Warszawa–Wrocław 1982, PWN, s. 152–163.